

ABVD

Hæmatologisk Afdeling, Sjællands Universitetshospital

Velkommen til Hæmatologisk Afdeling.

Her kan du læse om, hvordan ABVD gives, og hvordan behandlingen kan påvirke dig.

Denne vejledning kan forberede dig og dine pårørende på behandlingsforløbet og på de bivirkninger, der eventuelt kan opstå.

Vejledningen danner udgangspunkt for samtaler mellem dig og personalet her i afdelingen om dit behandlingsforløb.

Behandlingens virkning på din sygdom

ABVD har navn efter forbogstaverne på de præparater, der indgår.

Alle præparaterne går under betegnelsen kemoterapi. Kemoterapi er dræbende over for kræftceller. Præparaterne virker ved at beskadige cellernes arveanlæg (DNA) og dermed forhindre celledeling. Celler, der deler sig hyppigt, eller som ikke kan reparere skadet DNA, er mest følsomme for kemoterapi, og kræftceller har netop disse karakteristika.

A	Adriamycin (Doxorubicin)
B	Bleomycin
V	Vinblastin
D	Dacarbazin

Behandlingsforløbet

Behandlingsforløbet består af flere behandlingsserier. Du kan få fra 2-6 serier ABVD. En serie består af 2 dele, A+B, som

gives med 14 dages interval. De 2 dele er fuldstændig ens og hver serie er ens. Det præcise antal behandlinger afgør din læge ud fra netop din sygdom. Nogle patienter skal efterfølgende have strålebehandling, det vil du får besked om af din læge, hvis det er aktuelt for dig.

Der går 28 dage fra en serie starter til den næste forventes at kunne starte. Du får kontrolleret blodprøver undervejs i behandlingsforløbet.

Du skal være forberedt på, at en behandling kan udskydes, hvis din tilstand eller blodprøver ikke tillader ny behandling. Dette tager din læge stilling til fra gang til gang.

Der kan være behov for at undersøge lunger (lungefunktionsundersøgelse) og hjerte (hjertes pumpefunktion) forud for behandlingen og i nogle tilfælde også i løbet af behandlingsforløbet. Dette er noget din læge tager stilling til.

Herunder ses skematisk illustration af en behandling

Oversigt over en behandling			
	Dag 1	Dag 2	Dag 3
Blodprøve			
Tabletter			
Dexamethason	x		
Kvalmestillende	x	x	x
Gives i en blodåre:			
Adriamycin®	x		
Bleomycin	x		
Vinblastin	x		
Dacarbazine	x		
Skyl efter hvert enkelt præparat	x		
Samlet tid	ca. 2 timer		

Sådan gives behandlingen

Du skal før hver behandling have taget blodprøver 1-2 dage forinden.

Når du ankommer til afdelingen og har talt med lægen, vil du få udleveret kvalmestillende medicin. Tabletterne skal tages ½-1 time inden behandlingen gives. Kemoterapien får du som infusion i et perifert venekateter (PVK = tynd plastikslange, der lægges i en blodåre på armen eller hånden).

Kemoterapien kommer i 4 poser, og mellem hver pose skal der skylles med saltvand eller sukkervand.

Sygeplejersken sikrer, at dit PVK er velfungerende og ligger korrekt. Nogle kemoterapistoffer kan skade vævet, hvis de løber uden for blodåren og ud i vævet. Fortæl sygeplejersken hvis du får svie og smerter nær PVK'et, så behandlingen kan stoppes. Det er vigtigt, at du holder armen i ro, når du får kemoterapi i blodåren, så er risikoen for at kemoterapien kommer ud i vævet meget lille.

Der kan i nogle tilfælde, hvis de små blodårer bliver for "irriterede" af kemoterapien, være behov for et centralt venekateter (CVK), som er en tynd plastikslange, der bliver lagt i en tunnel under huden på brystet. Ved halsen går slangen ind i en stor blodåre og ender over hjertet.

PVK'et bliver fjernet, når behandlingen er afsluttet.

Inden du tager hjem, får du udleveret al den medicin, der er en del af din behandling og en medicinliste.

Bivirkninger og komplikationer

Bivirkninger er ikke tilsigtede virkninger af medicin. Nogle bivirkninger er hyppige men ikke alvorlige. Andre er sjældne men kan være alvorlige.

Det er almindeligt kendt, at kemoterapi giver bivirkninger. Nogle bivirkninger kan forebygges med medicin, mens andre er uundgåelige. Det er derfor vigtigt, at du er forberedt på disse.

I dit behandlingsforløb kan der tilståde komplikationer, fx infektioner, som kan være alvorlige og livstruende. Endvidere kan der opstå senfølger, som er bivirkninger, der viser sig efter, at behandlingen er afsluttet, eventuelt flere år efter.

I de følgende afsnit beskrives de almindeligt forekommende bivirkninger og de enkelte præparaters mere specifikke bivirkninger, herunder eventuelle senfølger. Ikke en hvilken som helst mulig bivirkning er dog nævnt her. Vi kan anbefale at du også kigger i den generelle informationspjece "Medicinsk kræftbehandling".

Hvis du ønsker uddybende information, er du selvfølgelig altid velkommen til at spørge personalet. Du kan også selv opsøge information om medicinen på internettet, f.eks. på www.indlaegsseddel.dk eller www.medicin.dk.

Kvalme, opkastning m.m.

Du vil få forebyggende medicin mod kvalme og opkastning i forbindelse med kemoterapien, og du får udleveret kvalmestillende tabletter, som du skal tage derhjemme de første dage. Almen utilpashed samt appetitløshed og smagsændring forekommer alligevel hyppigt i dagene efter behandling. Hvis du får kvalme, starter den som regel nogle timer efter, at du har fået behandlingen. Kvalmen kan vare fra nogle få timer til flere døgn.

Det er vigtigt, at du fortsætter med at tage din medicin mod kvalme i den aftalte periode.

Tal med sygeplejersken eller lægen om din kvalme, da det kan være nødvendigt at ændre på den kvalmestillende medicin.

Hvad kan du selv gøre for at modvirke kvalme:

- Spis, når du føler dig sulten, gerne mange små måltider i løbet af dagen
- Drik rigeligt
- Sid op, når du spiser
- Spis let fordøjelig mad, fx frugt, desserter, kiks og lignende
- Anret maden pænt; få eventuelt en anden til at anrette maden for dig
- Hvild dig i løbet af dagen
- Lyt gerne til musik, du kan lide eller se en god film, imens du får kemoterapi
- Dyrk daglig motion.

Nogle har mere tendens til kvalme end andre. Hos enkelte er kvalmen også psykologisk betinget, dvs. at man kan få kvalme ved den blotte tanke om at skulle have kemoterapi. Dette kaldes "forventningskvalme". Hvis det er tilfældet for dig, kan du have gavn af beroligende medicin på forhånd.

Hårtab

Du vil delvist eller helt tabe håret på hovedet, evt. også andre steder på kroppen. Hvor meget du taber afhænger bl.a. af, hvor mange behandlinger, du skal have. Håret vokser ud igen når behandlingen er helt afsluttet. Det nye hår kan være anderledes i farven eller have en anden struktur i forhold til tidligere, fx være kraftigere eller mere krøllet/glat. Håret begynder som regel at falde af et par uger efter, at behandlingen er startet. Du kan få tilskud til paryk, tørklæde eller kasket, hvis du taber håret som følge af din behandling.

Hvad kan du selv gøre:

- Brug altid solcreme med høj faktor for at beskytte hårbunden, når du går med bart hoved
- Beskyt hovedet mod kulde med en hue eller et tørklæde

- Smør hovedbunden ind med en fed, uparfumeret creme, hvis huden er tør eller klør.

Hud og negle

Kemoterapien kan give forandringer af huden og neglene.

Huden kan blive tør og du kan under og efter handlingsforløbet få øget pigmentering i huden (brune pletter) og lettere blive skoldet, når huden bliver udsat for sollys.

Du vil have øget risiko for hudkræft efter at have fået behandlingen.

I sjældne tilfælde kan du få udslæt på grund af kemoterapien eller anden medicin, du bliver behandlet med.

Hvad kan du selv gøre:

- Anvend dagligt en fed uparfumeret fugtighedscreme
- Brug solcreme med høj faktor (gerne +50) og beskyt huden med tøj og hat ved ophold i stærkt sollys. Vær ikke i solen mellem kl. 12 og 15
- Kontakt afdelingen, hvis du får udslæt, så lægen kan vurdere, om du skal have medicin for udslættet, og om der eventuelt skal ændres i din behandling.

Neglene fornyer sig normalt i takt med, at de bliver slidt. Mens du får behandling kan de blive fortykkede, få striber, blive skøre og flossede med afstødning af neglens yderste lag. I nogle tilfælde kan neglene også løsne sig. Det kan tage ½-1 år inden neglene er normale igen.

Hvad kan du selv gøre:

- Klip skøre og flossede negle tæt
- Forsegl eventuelt neglene med klar lak.

Træthed

Du skal forvente, at du oplever træthed i tiltagende omfang i løbet af behandlingerne. Tal med personalet om trætheden, og hvad du evt. kan gøre for at afhjælpe den.

Påvirkning af blodcellerne

De forskellige blodceller, som dannes i knoglemarven, udgøres af:

- De røde blodlegemer ("blodprocenten", målt ved indholdet af hæmoglobin), som transporterer ilt til vævene
- De hvide blodlegemer (leukocytter) er en vigtig del af immunforsvaret
- Blodpladerne (trombocytter) er med til at standse blødninger.

Alle disse blodceller bliver påvirket af kemoterapien, og mellem 5 og 12 dage efter start på hver behandlingsserie, er antallet af celler nedsat.

Som oftest vil antallet af blodcellerne være normaliseret inden start på næste serie.

Infektioner

Som ovenfor nævnt påvirkes antallet af de hvide blodlegemer af behandlingen. De hvide blodlegemer er vigtige i kroppens forsvar mod infektioner. Du har derfor øget risiko for at få infektioner i perioder af din behandling. Hvis du får et eller flere af de symptomer, der er nævnt nedenfor, skal du kontakte afdelingen. Lægen vurderer, om du skal indlægges og behandles med antibiotika i en blodåre, eller om du kan være hjemme og få antibiotika som tabletter.

Hold dagligt øje med, om du har:

- Belægninger i munden eller synkesmerter
- Hoste eller åndenød
- Svie ved vandladningen
- Smerter eller rifter ved endetarmen
- Sår med tegn på betændelse i huden
- Herpes (forkølelsessår) eller andet udslæt på huden

Hvad kan du selv gøre for at undgå infektioner:

- God håndhygiejne efter toiletbesøg og før måltider
- Undgå kontakt med personer, der hoster, er forkølede eller har feber.

Blodmangel (lavt hæmoglobin)

Du kan have øget risiko for blodmangel i perioder af din behandling. Blodmangel kan give unaturlig bleghed, hovedpine, svimmelhed, hævede ben, og gøre dig kuldkær. Hvis blodmanglen er udtalt kan du få åndenød og hjertebanken.

Hvis du får de symptomer, der er nævnt nedenfor, skal du kontakte afdelingen, så du evt. kan få blodtransfusion.

- Åndenød
- Hjertebanken

Hvad kan du selv gøre for at mindske generne ved blodmangel:

- Undgå større fysisk anstrengelse
- Rejs dig forsigtigt, så du ikke falder.

Blødning

I perioder af behandlingsforløbet er blodpladerne nedsat. Du kan derfor have en lidt øget risiko for blødninger.

Hvis du får et eller flere af de symptomer, der er nævnt nedenfor, skal du kontakte afdelingen. Du skal måske have transfusion med blodplader.

- Blødning fra næse eller mund (ved tandbørstning)
- Blod i afføring eller urin
- Mange blå mærker, eller blårøde prikker på underbenene

Hvad kan du selv gøre for at undgå blødning:

- Brug en blød tandbørste
- Tal med din læge, hvis du har behov for smertestillende eller blodfortyndende medicin.
- Undgå meget kraftig fysisk anstrengelse
- Du bør ikke drikke alkohol, hvis dit blodpladetal er lavt, fordi alkohol kan forstærke blødningstendensen
- Undgå forstoppelse

Seksualitet

Kræftsygdom og behandling kan nedsætte lysten til seksuelt samvær. Behandlingen giver ingen hindringer for at være sammen med din partner. Du skal undgå at blive gravid eller gøre din partner gravid under behandlingen. Der skal som regel helst gå ½-1 år efter afsluttet kemoterapi, før I overvejer at få børn. Har du behov for speciel rådgivning så tal med personalet om dette.

Bivirkninger til de enkelte stoffer

Adriamycin®/Doxorubicin

Vævsskade

Hvis præparatet kommer uden for blodåren giver det smerter og alvorlig vævsskade. Der findes en modgift, som skal gives så hurtigt som overhovedet muligt indenfor de første 24 timer efter skaden. Hvis du skulle være nået hjem, så kom et koldt omslag på stedet og kontakt straks afdelingen.

Rødfarvning af urin

Præparatet der selv er rødt, farver din urin rød. Tårer kan også være røde. Det betyder ikke noget og forsvinder af sig selv igen dagen efter.

Hjertepåvirkning

Hjertets muskulatur kan blive skadet og pumpekraften vil i så fald svækkes. Denne sjældne, men meget alvorlige bivirkning kan opstå både tidligt i forløbet, og flere år efter behandlingen. Fortæl lægen hvis du får symptomer på hjertesvækkelse, f.eks. åndenød og hævede fødder/ben.

Bleomycin

Lungeskader

Bleomycin kan påvirke lungerne og give skader, som kan være forbigående, men (sjældent) også kan blive varige og give dig nedsat lungefunktion. Hvis du er ryger,

anbefaler vi, at du holder op, da det kan øge risikoen for lungeskade.

Høj koncentration af ilt kan forværre skaderne, og anvendes kun i situationer hvor det er absolut nødvendigt

Hvis du er dykker og anvender iltflaske, må du ikke dykke det første ½ år efter afsluttet behandling.

Du skal fortælle lægen, hvis du under behandlingen får symptomer som:

- åndenød
- tør hoste

Influenzalignende symptomer

Bleomycin kan give influenzalignende gener med feber og muskelsmerter. Du får inden behandlingen dexametason for at modvirke generne. Generne kan vare fra nogle timer til nogle dage. Du kan tage 2 stk. Paracetamol (1000 mg) op til tre gange om dagen for at mindske generne. Kontakt altid afdelingen, hvis du får feber.

Udslæt

Bleomycin kan give udslæt på huden – oftest på hænderne. Der kan tillige komme blærer og små sår. Der kan også komme hudforandringer i form af mørkfarvning og/eller fortykkelse af huden og mørke striber i huden, hvis den bliver udsat for hårdt tryk fra for eksempel rygsæk eller lignende.

Vinblastin

Føleforstyrrelser

Præparatet Vinblastin kan påvirke de yderste nerveender og derfor give føleforstyrrelser, specielt i fingre og tæer. Det viser sig som prikken, stikken og sovende fornemmelser, som om du var lokalbedøvet. Nogle kan opleve tiltagende vanskeligheder med at knappe knapper, sy, strikke samt gå op og ned ad trapper. Mænd kan opleve ændret følsomhed i penishovedet og rejsningsproblemer. Kvinder kan opleve ændret følsomhed i skeden og ved klitoris.

Forstoppelse

Præparatet kan give forstoppelse eller diarre. Tal med sygeplejersken om hvordan du forebygger det.

Dacarbazin

Allergiske reaktioner

Sjældent ses allergiske hudreaktioner med udslæt, som kan vise sig som blærer. Du kan få rødme af ansigtet under infusion. Meget sjældent kan der ses kraftig allergisk reaktion med blodtryksfald. Mange oplever svie og/eller smerte i armen under behandling med Dacarbazin. Fortæl det til sygeplejersken, hvis du får det. Det kan nogle gange afhjælpes med et varmt omslag på armen.

Vævsskade

Hvis stoffet kommer udenfor blodåren kan det give smerter, og skade vævet omkring venekateteret.

Leverpåvirkning

Meget sjældent.

Vi råder dig til at undgå alkohol under behandlingen for ikke at forstærke leverpåvirkningen.

Understøttende behandling

For at forebygge bivirkninger ved kemoterapi får du forskellige former for understøttende medicin. Det er vigtigt, at du tager tabletterne som foreskrevet, da de er en del af den medicinske kræftbehandling.

Kvalmestillende

Du får forebyggende medicin mod kvalme i forbindelse med kemoterapien. Du vil oftest få en kombination af flere slags kvalmestillende tabletter. De virker på hver deres måde, og det er derfor vigtigt at du tager dem som foreskrevet. Vær opmærksom på at meget af den kvalmestillende medicin kan give

forstoppelse og hovedpine. Sig det til personalet, hvis du alligevel oplever kvalme.

Dexamethason - Binyrebarkhormon

Dexametason gives for at forebygge en influenzalignende reaktion, der kan forekomme ved behandling med bleomycin. Derudover virker dexametason også mod kvalme. Dexametason kan også give en række bivirkninger. Disse nævnes her kort. Skulle du få nogle af bivirkningerne uddyber læge og plejepersonalet, hvordan de afhjælpes.

- Rastløshed, søvnløshed, øget appetit
- Væskeophobning
- Svedtendens
- Stigning i blodsukker
- Humørforandringer: opstemthed, depression, psykose, mani, forværring af psykisk sygdom.
- Synsforstyrrelser

Allopurinol

Allopurinol forhindrer, at affaldsstoffer fra de ødelagte kræftceller ophobes i din krop. Affaldsstoffer kan skade nyrerne og give podagra (urinsur gigt). Ikke alle har brug for allopurinol. Drik gerne 2-3 liter væske på dagen, hvor du har fået din behandling og den efterfølgende uge. Vær opmærksom på, at allopurinol kan give hududslæt

Senfølger

Påvirkning af kønshormoner (fertilitet)

Din evne til at få børn kan blive nedsat i en periode eller måske varigt.

Hvis du er mand, kan du i visse tilfælde vælge at deponere sæd, **inden** din behandling starter, så du senere har mulighed for at få børn.

Hvis du er kvinde er sandsynligheden for graviditet efterfølgende høj jo yngre du er og jo færre behandlinger du skal have. Se pjecen "Medicinsk kræftbehandling" for mere information.

Øget risiko for anden kræftsygdom

Der er en let øget risiko for at få en anden kræftsygdom, herunder leukæmi eller forstadie hertil, når man har fået medicinsk kræftbehandling.

Svækket hjertepumpefunktion

Adriamycin®/ Doxorubicin kan i sjældne tilfælde give senfølger mange år efter behandlingen, i form af svækket hjerte. Det kan betyde, at hjertet ikke kan pumpe blodet ordentligt rundt i kroppen, hvilket bl.a. kan vise sig ved åndenød og hævede ben.

Nedsat lungefunktion

Bleomycin kan i værste fald give varig lungeskade. Det kaldes lungefibrose og er en kronisk tilstand med nedsat lungefunktion. Det kan betyde, at du ikke kan udføre fysisk krævende arbejde og andre aktiviteter, uden at få åndenød.

Tiden hjemme imellem behandlingerne

Nogle patienter kan passe deres arbejde mellem behandlingerne og have en hverdag, næsten som de plejer. Andre har brug for et par ekstra dage fri, nedsat tid eller helt at holde op med at arbejde i behandlingsperioden. Det afhænger også af, hvilket arbejde du har. Din læge og sygeplejerske vil tale med dig om kræftrehabilitering under og efter behandlingen.

Hvad kan du i øvrigt selv gøre mellem behandlingerne:

- Spis og drik, så du får god og næringsrig mad og drikke. Det er ikke tiden til slankekur, så længe du bliver behandlet for din sygdom
- Sørg for frisk luft og daglig motion fx gå- og løbeture
- Sørg for god nattesøvn og tag gerne en middagslur.
- Bed venner og familie om hjælp til det praktiske

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on the right side, suggesting it's resting on a surface.

Kontakt ALTID afdelingen

Du skal altid kontakte afdelingen, hvis du oplever nedenstående problemer.
Du skal især være agtpågivende, hvis et problem opstår ret pludseligt og ikke tager af eller forsvinder af sig selv – hvis du oplever nogle gener, du ikke er vant til at have:

- Feber, 38,0°C eller derover
- Blødning, som ikke standser af sig selv
- Stærke smerter
- Synsforstyrrelser og stærk hovedpine
- Åndenød eller stakåndethed
- Smerter i brystet eller ved vejrtrækning
- Føleforstyrrelser eller sovende fornemmelser i tæer, fødder eller fingre
- Udslæt
- Forstoppelse igennem flere dage
- Diarré, som rækker ud over 1-2 dage
- Vedvarende opkastninger i mere end ca. 1-2 dage
- Hvis du har glemt at tage medicin, du får som behandling af din kræftsygdom
- Hvis du ikke er i stand til at tage din medicin, feks. på grund af kvalme

Ring til os

Tlf. 47 32 48 00

Telefontid lægesekretær:

Hverdage kl. 8.00 - 14.45

Telefontid sygeplejerske:

Hverdage kl. 8.00 - 10.00

Efter kl. 14.45 eller ved akut opståede symptomer ring til:

Tlf. 47 32 48 58 - Afsnit L

Tlf. 47 32 48 86 - Afsnit M

Med venlig hilsen

Personalet

Hæmatologisk Afdeling